

4. Pryamuxina N. V. (2015). Teoretychni osoblyvosti ry`nkovy`x transformacij ta yix rol` dlya regional`noyi ekonomiky` [Theoretical features of market transformations and their role in the regional economy]. *Visnyk Odes`kogo nacional`nogo universy`tetu. Seriya : Ekonomika – Bulletin of the Odessa National University. Series: Economics*. Т. 20, Vy`p. 2(1). 124-127 [in Ukrainian].
5. Pryamuxina N.V. (2017). Obg`runtuvannya pidxodiv do adaptacijnogo upravlinnya transformacijamy` ekonomichnoyi sy`stemy` [Substantiation of approaches to adaptive management of economic system transformations]. *Ekonomika, finansy`, pravo – Economics, finance, law*. 4. 15-19 [in Ukrainian].
6. Material z Vikipediyi URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Система> [in Ukrainian].
7. Bertalanfy` L. fon. (1969). Obshhaya teory`ya sy`stem — Kry`tychesky`j obzor. Y`ssledovany`ya po obshhej teory`y` sy`stem: Sborny`k perevodov [General systems theory - Critical review. Research on General Systems Theory: A Collection of Translations.]. Obshh. red. vst. st. V. N. Sadvorskogo y` Э. G. Yudy`na. M.: *Progress – Progress*. 28 [in Russian].
8. Masikeyv`ch Yu. G., Shestopalov O. V., Negadajlo A. A (2015). Teoriya sy`stem v ekologiyi : pidruchny`k [Systems theory in ecology: a textbook]. *Sumy` : Sums`ky`j derzhavny`j universy`tet – Sumy` State University*, 330 [in Ukrainian].
9. Gorban` O.M., Vaxrushy`n V.Ye. (2004). Osnovy` teoriyi sy`stem i sy`stemnogo analizu: Navchal`ny`j posibny`k [Fundamentals of Systems Theory and Systems Analysis: A Tutorial]. *Zaporizhzhya: GU “ZIDMU” – Zaporizhzhya: GU “ZDIMU”*, 204 [in Ukrainian].

Відомості про автора

ЛУТКОВСЬКА Світлана Михайлівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри адміністративного менеджменту та альтернативних джерел енергії, проректор з міжнародної діяльності Вінницького національного аграрного університету, вул. Сонячна, 3, м. Вінниця, 21008, e-mail: svetvsau@gmail.com

LUTKOVSKA Svitlana, associate Professor, Department of Administrative Management and Alternative Energy Sources, Vice-Rector for International Affairs Vinnytsia National Agrarian University (21008, Vinnitsa, Soniachna str, 3, e-mail: svetvsau@gmail.com

ЛУТКОВСКАЯ Светлана Михайловна, кандидат педагогических наук, доцент кафедры административного менеджмента и альтернативных источников энергии, проректор по международной деятельности Винницкого национального аграрного университета, ул. Солнечная, 3, г. Винница, 21008, e-mail: svetvsau@gmail.com

УДК:332.142.6

DOI: 10.37128/2411-4413-2019-10-3

**РАЦІОНАЛЬНЕ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
ЯК СКЛАДОВА ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНОЇ
КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ МІСЬКИХ
ТЕРИТОРІЙ©**

ПРЯМУХІНА Н.В.
*доктор економічних наук, професор,
завідувачка кафедри економіки
Вінницького національного
аграрного університету
(м. Вінниця)*

У статті висвітлено вадливість раціонального природокористування як складової еколого-економічної конкурентоспроможності міських територій. Зазначено, що раціональне природокористування в міських умовах безпосередньо залежить від прийняття адекватних управлінських рішень щодо економічної діяльності суб'єктів господарювання та реалізації стратегій розвитку міських територій. Подано склад системи раціонального природокористування та обґрунтовано алгоритм управління раціональним

природокористуванням, який ґрунтується на соціальних, екологічних, економічних аспектах управління й нерозривно пов'язаний з містобудівною діяльністю. Визначено стадії управління природокористуванням у міських територіях (попередня, проміжна, заключна) та блоки завдань, розв'язання яких дозволить провести попередню оцінку ефективності запропонованих заходів. Окреслено умови, за яких процес раціонального природокористування буде ефективним та запропоновано кількісну оцінку еколого-економічної конкурентоспроможності міської території на основі системи критеріальних показників за оціночними блоками.

Ключові слова: еколого-економічна конкурентоспроможність, міські території, управління, природокористування, критеріальні показники, управління.

Табл.: 1. Рис.: 2. Літ.: 8.

RATIONAL USE OF NATURE AS A COMPONENT ECOLOGICAL AND ECONOMIC COMPETITIVENESS OF URBAN AREAS

PRIAMUHINA Natalia,
Doctor of Economics Sciences, Professor, UTA Academician,
Head of the Department of Economics
Vinnitsia National Agrarian University
(Vinnitsa)

The article highlights the feasibility of rational use of nature as a component of ecological and economic competitiveness of urban territories. It is stated that rational environmental management in urban conditions depends directly on making adequate management decisions regarding the economic activity of economic entities and implementation of urban development strategies. The composition of the system of rational use of nature is presented and the algorithm of management of rational use of nature is grounded, which is based on social, ecological, economic aspects of management and is inextricably linked with town-planning activity. The stages of environmental management in urban areas (preliminary, intermediate, final) and the blocks of tasks that will allow preliminary assessment of the effectiveness of the proposed measures are identified. The conditions under which the environmental management process will be effective and the quantitative assessment of the ecological and economic competitiveness of the urban area on the basis of the system of criteria indicators by evaluation blocks are outlined.

Keywords: ecological and economic competitiveness, territories, management, nature management, criteria., management.

Tabl.: 2. Fig.: 1. Lit.: 8.

РАЦИОНАЛЬНОЕ ПРИРОДОПОЛЬЗОВАНИЕ КАК СОСТАВЛЯЮЩАЯ ЭКОЛОГО-ЭКОНОМИЧЕСКОЙ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ ГОРОДСКИХ ТЕРРИТОРИЙ

ПРЯМУХИНА Наталья Валентиновна,
доктор экономических наук,
профессор, академик УТА,
заведующий кафедрой экономики
Винницкий национальный аграрный университет
(г. Винница)

В статье освещены вадливисть рационального природопользования как составляющей эколого-экономической конкурентоспособности городских территорий. Отмечено, что рациональное природопользование в городских условиях напрямую зависит от принятия адекватных управленческих решений по экономической деятельности субъектов хозяйствования и реализации стратегий развития городских территорий. Подано состав системы рационального природопользования и обоснованно алгоритм управления рациональным природопользованием, основанный на социальных, экологических, экономических аспектах управления и неразрывно связан с градостроительной деятельностью. Определены стадии управления природопользованием в городских территориях (предыдущая, промежуточная, заключительная) и блоки задач, решение которых позволит провести предварительную оценку эффективности предложенных мероприятий. Определены условия, при которых процесс рационального природопользования будет эффективным и предложено количественную оценку эколого-экономической конкурентоспособности городской территории на основе системы критеріальних показателів по оціночним блокам.

Ключевые слова: еколого-економічна конкурентоспроможність, території, управління, природопольовання, критеріальні показателі, управління.

Табл.: 2. Рис.: 1. Лит.: 8.

Постановка проблеми. Розвиток міст є об'єктивним і незворотним наслідком науково-технічного прогресу, результатом якого є зміна природного середовища відповідної території. З точки зору економіки розвиток господарської діяльності є об'єктивною необхідністю, призводить до зростання економічної конкурентоспроможності й супроводжується посиленням антропогенного навантаження на міські екосистеми що, у свою чергу, послаблює екологічну привабливість міських територій. За таких умов пріоритетності набуває раціональне природокористування за активізації формування, розвитку та управління еколого-економічною конкурентоспроможністю міст.

У зв'язку з цим, з метою забезпечення зростання економіки міських територій необхідно досліджувати і оцінювати складну еколого-економічну систему, в якій соціальні, екологічні та економічні аспекти розглядаються комплексно. Успішне поєднання економічних, екологічних та соціальних інтересів на фоні своєчасного використання прогресивних управлінських технологій призведе до зростання еколого-економічної конкурентоспроможності міст.

Існуюча система природокористування в сучасних умовах погіршення якості навколишнього середовища орієнтована на виокремлення факторів негативного впливу й вимагає виконання комплексу наукових та прикладних досліджень з цієї проблематики. Виникає необхідність у забезпеченні стійкості системи раціонального природокористування у міських територіях як основи конкурентоспроможності конкретних міст. Найкращим чином цього можна досягти проведенням комплексної еколого-економічної оцінки стану міської території та конкретизації управлінських рішень у природоохоронній діяльності. Виходячи з зазначеного, доцільно приділити увагу оцінці еколого-економічних аспектів облаштування та використання міських територій на основі дослідження антропогенної ситуації та заходів щодо вдосконалення комплексної природоресурсної оцінки їх стану з метою підвищення еколого-економічної конкурентоспроможності територій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вплив екологічної складової на рівень конкурентоспроможності територій розглядався у працях вітчизняних вчених, серед яких слід виокремити Т.П. Галушкіну [1], В.О. Шпильову [2], В.Є. Реутова [3], А.О. Чечель [4], Т.В.Аверіхіну [5] тощо. Серед зарубіжних дослідників варто відзначити роль М. Поттера [6], який розглядав проблеми еколого-економічної конкурентоспроможності та запропонував оцінювати конкурентоспроможність територій не лише через урахування економічних та соціальних, а й екологічних факторів [6, с. 24].

В.О. Чечель зазначає у своїх працях, що «...потенційна здатність суб'єктів господарювання промислових регіонів до комплексного оновлення та екологізації виробництва, на основі впровадження інноваційних технологічних процесів (ресурсозберігаючих, мало- і безвідходних) з метою мінімізації негативного впливу на довкілля й забезпечення основи для майбутнього сталого еколого-економічного розвитку території, визначає об'єктивну необхідність оцінки конкурентоспроможності регіонів із урахуванням екологічного чинника.» [4, с. 43].

В.О. Шпильова наголошує, що «...управління конкурентоспроможністю в сучасних умовах господарювання – це сукупність заходів, спрямованих на системне вдосконалення виробничих, управлінських, маркетингових та екологічних процесів на підприємстві, які забезпечують набуття та розвиток стійких конкурентних переваг територій на внутрішньому та міжнародних ринках» [2, с. 61].

Поряд із цим, незважаючи на наявність наукових публікацій з відповідного напрямку, їх кількість незначна, а питання екологічної складової у формуванні конкурентоспроможності територій досліджені поверхнево, особливо це стосується наукового обґрунтування раціонального природокористування [7] та кількісної оцінки еколого-економічної конкурентоспроможності міських територій у цьому контексті.

Метою статті є дослідження раціонального природокористування як складової еколого-економічної конкурентоспроможності міських територій.

Виклад основного матеріалу. Розвиток міських територій нині неможливий без урахування екологічного складника економічної конкурентоспроможності. Раціональне природокористування в міських умовах є особливо актуальним та безпосередньо залежить від прийняття адекватних управлінських рішень щодо економічної діяльності суб'єктів господарювання та реалізації стратегій розвитку міських територій. У загальному вигляді систему раціонального природокористування, від якої значною мірою залежить еколого-економічна конкурентоспроможність міських територій подано на рис.1.

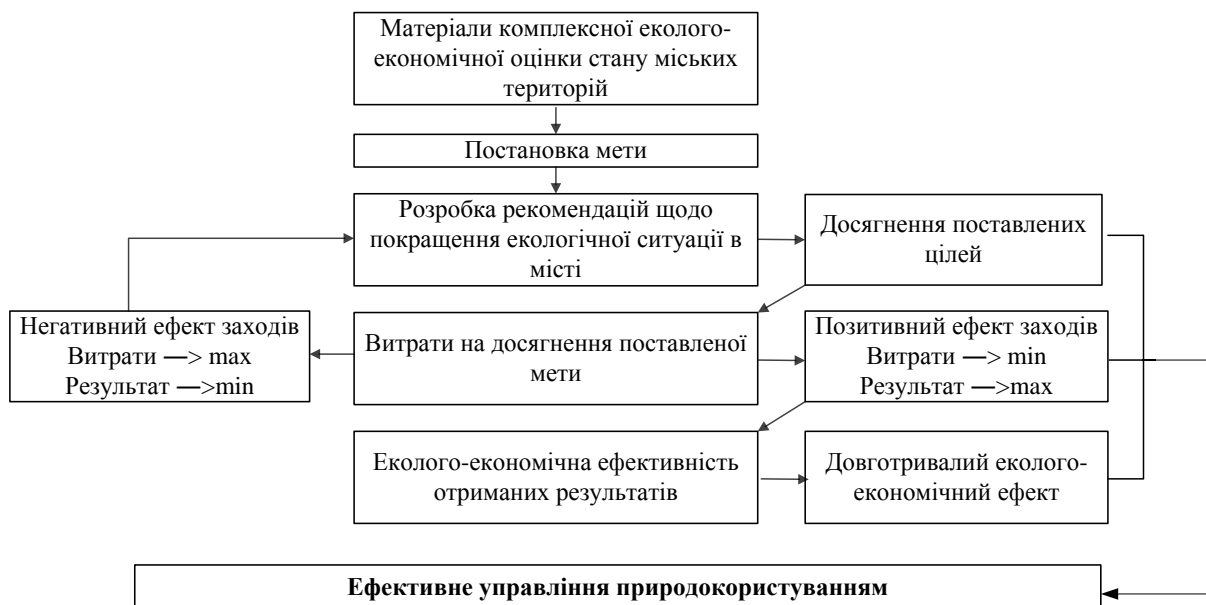

Рис. 1. Система раціонального природокористування міських територій як складова еколого-економічної конкурентоспроможності

Джерело: сформовано автором

З метою забезпечення еколого-економічної конкурентоспроможності міських територій виникає необхідність конкретизації управлінських рішень шляхом розробки алгоритму управління раціональним природокористуванням, який ґрунтується на соціальних, екологічних, економічних аспектах управління й нерозривно пов'язаний з містобудівною діяльністю.

Управління раціональним природокористуванням буде ефективним тільки в тому випадку, коли етапи управління виконуються у визначеному порядку і передбачають науково-методичну обґрунтовану результативність (рис. 2).

Рис. 2. Алгоритм ефективного управління природокористуванням міських територій

Джерело: сформовано автором

Для оцінки ефективності управлінських рішень щодо природокористування у міських територіях необхідним є дотримання принципу зворотного зв'язку, який дозволяє корегувати поставлені задачі та їх наслідки в разі отримання негативного результату. Також дотримання принципу стадійності в системі зазначеного управління є обов'язковою умовою для досягнення ефективного результату [8].

Стадії управління природокористуванням у міських територіях нерозривно пов'язані з деталями, специфікою та певною унікальністю управління в кожній конкретній ситуації, тому кожній стадії управління відповідають конкретні заходи. Так, *попередня* стадія заснована на соціальних і містобудівних аспектах, *проміжна* втілює економічні аспекти управління, *заключна* – базується на екологічних аспектах управління.

Розглянемо детальніше стадії управління природокористуванням. *Попередня стадія управління* включає три блоки завдань, розв'язання яких дозволить провести попередню оцінку ефективності запропонованих заходів. Перший крок – облік наявності, стану, та використання окремих природних ресурсів. Наступний крок – планування використання, охорони та можливого відтворення природних ресурсів. Третій крок – створення системи координації діяльності щодо управління природокористуванням.

Реалізація цих кроків дозволить оцінити ефективність запропонованих заходів для підвищення еколого-економічної конкурентоспроможності міста.

Проміжна стадія управління природокористуванням у міських територіях передбачає дії, які мають дати відповідь на запитання щодо суб'єктів розпорядження природними ресурсами, вирішити питання економічного стимулювання раціонального їх використання та відновлення, а також способів корегування відхилень від визначеної мети. Все це дозволить оцінити якість виконання прийнятих рішень.

Заключна стадія управління природокористуванням спрямована на її вдосконалення та включає контроль за використанням ресурсів та охороною об'єктів міських екосистем, моніторинг їх стану, проведення комплексного еколого-економічного аудиту ситуації що склалась у процесі використання тих чи інших управлінських інструментів та на його основі здійснення екологічного нормування.

Раціональне природокористування у міських територіях як складова еколого-економічної конкурентоспроможності – процес тривалий і вимагає фінансових вкладень на кожному етапі, але ефективним він буде тільки за наступних умов:

1) стратегія розвитку міст повинна базуватися на моделі, пріоритетом якої є дотримання рівня допустимого екологічного навантаження, збереження й відтворення природного потенціалу, підтримка стабільного зростання економіки з урахуванням зміни екологічної ситуації;

2) стійке природокористування території міст слід здійснювати на основі системи екологічного управління розвитком міста та підходу, який ґрунтується на вирішенні еколого-економічних проблем залежно від характеру й складності ситуації, що при цьому виникає;

3) результативність системи управління природокористуванням повинна оцінюватися зміною стану середовища в містах (екологічної складової конкурентоспроможності) в результаті реалізації програмних заходів щодо відновлення навколишнього середовища.

Зі зміною стану навколишнього середовища мають корегуватися напрями та інтенсивність управлінських заходів щодо природокористування у міських територіях як складової їх еколого-економічної конкурентоспроможності. Обрати оптимальний варіант заходів і оцінити еколого-економічну конкурентоспроможність дозволяє комплексна оцінка стану території, що базується на розподілі критеріальних показників за п'ятьма оцінними блоками за кожним з аспектів використання міської території.

На думку автора кількісно еколого-економічна конкурентоспроможність міської території має визначатись як сума оцінок за чотирма основними блоками показників з урахуванням вагових коефіцієнтів: економічний, екологічний, соціальний та містобудівний.

$$P = \sum_{i=1}^n k_i P_i, \text{ де} \quad (1)$$

P – комплексний показник еколого-економічної конкурентоспроможності міської території;

k_i – ваговий коефіцієнт за кожним блоком критеріальних показників;

P_i – значення показника за окремими блоками критеріальних показників.

У свою чергу, значення показника P_i є сумою балів оцінки окремих параметрів (за п'ятибальною системою) у кожному блоці.

Для кількісної оцінки рівня еколого-економічної конкурентоспроможності міських територій автор пропонує наступну систему критеріальних показників (табл. 1).

Система критеріальних показників для комплексної оцінки еколого-економічної конкурентоспроможності міських територій за оціночними блоками

Оціночні блоки	Критеріальні показники			
	Група економічна	Група екологічна	Група соціальна	Група містобудівна
Блок 1	Оцінка ділової активності	Оцінка стану атмосферного повітря	Оцінка доступності об'єктів соціального та культурно-побутового обслуговування населення	Оцінка рівня розвитку інженерної інфраструктури території
Блок 2	Оцінка основних виробничих фондів	Оцінка стану біорозмаїття і ландшафтів	Оцінка естетичного сприйняття території	Оцінка рівня благоустрою території
Блок 3	Оцінка інвестиційного потенціалу	Оцінка стану поверхневих та ґрунтових вод	Оцінка історичної цінності території	Оцінка ступеня концентрації старого та малоповерхового житла
Блок 4	Оцінка міської земельної нерухомості	Оцінка радіаційної обстановки	Оцінка екологічної культури та освіти населення	Оцінка рекреаційної цінності міста
Блок 5	Оцінка показників ринку житлової нерухомості	Оцінка стану ґрунтового покриву	Оцінка наявності і стану об'єктів соціального та культурного призначення	Оцінка рівня розвитку транспортної інфраструктури

Джерело: сформовано автором

Комплексна оцінка еколого-економічної конкурентоспроможності за наведеними критеріальними показниками дозволить оцінити ефективність управління природокористуванням щодо соціально-економічної привабливості міських територій та визначення пріоритетних дій спрямованих на раціональне використання природних ресурсів та, врешті, підвищення еколого-економічної привабливості територій, метою якої є корегування траєкторії міграції в міста, які є найбільш привабливими з економічної та екологічної точок зору.

Висновки. Напрями раціонального природокористування як складової еколого-економічної конкурентоспроможності міських територій безпосередньо залежать від конкретизації управлінських рішень, чого можна досягти базуючись на чіткій визначеності наявних вихідних даних та кількісній оцінці споживання природних ресурсів. Кількісна оцінка раціонального природокористування створює передумови для розробки алгоритму ефективного управління природокористуванням міських територій з дотриманням принципу стадійності в системі менеджменту, що є основою для використання сукупності результативних управлінських інструментів.

Сформовані критеріальні показники оцінки еколого-економічної конкурентоспроможності міських територій, а кількісна оцінка її критеріальних складових дозволить виявити проблемні аспекти природокористування у містах, на що слід спрямувати подальші наукові дослідження.

Список використаних джерел

1. Екологічний менеджмент та аудит рекреаційних територій (концептуальні засади та організаційний механізм): монографія. / За ред. Т.П. Галушкіної. Одеса: ІНВАНІЦ, 2006. 184 с.
2. Шпильова В. О. Ідентифікація факторів конкурентоспроможності сучасного підприємства в процесі формування його конкурентних переваг. *Інвестиції: практика та досвід*. 2014. № 4. С. 58-61. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ipd_2014_4_13
3. Реутов В. Є., Силкін В. В. Визначення екологічних критеріїв регіональної конкурентоспроможності в системі природокористування. *Економіка АПК*. 2010. №24. С.12-17. URL: http://www.agrosvit.info/pdf/24_2010/4.pdf
4. Чечель А.О. Екологічна конкурентоспроможність територій як умова сталого регіонального розвитку. *Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності*. 2017. Вип. 15. С. 42-48. URL: <http://eir.pstu.edu/bitstream/handle/123456789/15830/10.pdf?sequence=1>

5. Аверіхіна Т.В. Аналіз тенденцій впливу екологічного чинника на формування конкурентоспроможності економічних систем макро-, мезо- та мікрорівнів. *Маркетинг і менеджмент інновацій*. 2016. № 4. С. 353- 364. URL: http://mmi.fem.sumdu.edu.ua/sites/default/files/mmi2016_4_353_364.pdf
6. Potter M. (2000). Konkurentsyya [Competition]. Moscow: Ed. Home "Williams" [in Russian]
7. Сучасні напрями економічного забезпечення раціонального природокористування в Україні / за ред. акад. М.А. Хвесика. Київ.: ДУ ІПСР НАН України, 2013. 64 с.
8. Григор'єв Д. Загальна характеристика системи принципів бюджетного контролю в Україні. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. №9. С.170-175. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2018/9/32.pdf>

References

1. Halushkina T.P. (Eds.). (2006). *Ekolohichniy menedzhment ta audyt rekreatsinykh terytoriy (kontseptual'ni zasady ta orhanizatsiynny mekhanizm) [Environmental management and audit of recreational areas (conceptual framework and organizational mechanism)]*. Odesa: INVANTs, [in Ukrainian].
2. Shpyl'ova V. O. (2014). Identyfikatsiya faktoriv konkurentospromozhnosti suchasnoho pidpryyemstva v protsesi formuvannya yoho konkurentnykh perevah [Identification of the factors of competitiveness of a modern enterprise in the process of forming its competitive advantages]. *Investytsiyi: praktyka ta dosvid - Investment: practice and experience*, 4, 58-61. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/ipd_2014_4_13 [in Ukrainian].
3. Reutov V. Ye. & Sylkin V. V. (2010). Vyznachennya ekolohichnykh kryteriyiv rehional'noyi konkurentospromozhnosti v systemi pryrodokorystuvannya [Determination of ecological criteria of regional competitiveness in the system of nature management]. *Ekonomika APK - APK economy*, 24, 12-17. Retrieved from http://www.agrosvit.info/pdf/24_2010/4.pdf [in Ukrainian].
4. Chechel' A.O. (2017). Ekolohichna konkurentospromozhnist' terytoriy yak umova staloho rehional'noho rozvytku [Ecological competitiveness of territories as a condition for sustainable regional development]. *Teoretychni i praktychni aspekty ekonomiky ta intelektual'noyi vlasnosti - Theoretical and practical aspects of economics and intellectual property*, 15, 42-48. Retrieved from <http://eir.pstu.edu/bitstream/handle/123456789/15830/10.pdf?sequence=1> [in Ukrainian].
5. Averikhina T.V. (2016). Analiz tendentsiy vplyvu ekolohichnoho chynnyka na formuvannya konkurentospromozhnosti ekonomichnykh system makro-, mezo- ta mikrorivniv [Analysis of tendencies of influence of ecological factor on formation of competitiveness of economic systems of macro-, meso- and microlevels]. *Marketynh i menedzhment innovatsiy - Marketing and innovation management*, 4, 353-364. Retrieved from http://mmi.fem.sumdu.edu.ua/sites/default/files/mmi2016_4_353_364.pdf [in Ukrainian].
6. Potter M. (2000). Konkurentsyya [Competition]. Moscow: Ed. Home "Williams" [in Russian].
7. Khvesyk M.A. (Eds.). (2013). *Suchasni napryamy ekonomichnoho zabezpechennya ratsional'noho pryrodokorystuvannya v Ukrayini [Modern directions of economic support of rational nature management in Ukraine]*. Kyiv.: DU ІПСР НАН Украйини. [in Ukrainian].
8. Hryhor'yev D. (2018). [Zahal'na kharakterystyka systemy pryntsypiv byudzhetnoho kontrolyu v Ukrayini]. *Pidpryyemnytstvo, hospodarstvo i pravo - Entrepreneurship, economy and law*, 9, 170-175. Retrieved from <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2018/9/32.pdf> [in Ukrainian].

Відомості про автора

ПРЯМУХІНА Наталія Валентинівна – доктор економічних наук професор, завідувачка кафедри економіки Вінницького національного аграрного університету, Вінницький національний аграрний університет (21008, м. Вінниця, вул. Сонячна 1 877muha@gmail.com).

PRIAMUHINA Natalia - Doctor of Economics Sciences, Professor, UTA Academician, Head of the Department of Economics, Vinnytsia National Agrarian University (21008, Vinnitsa, Soniachna str, 3, e-mail: 877muha@gmail.com).

ПРЯМУХИНА Наталья Валентиновна - доктор экономических наук, профессор, академик УТА, заведующий кафедрой экономики, Винницкий национальный аграрный университет (21008, г. Винница, ул. Солнечная, 3, 877muha@gmail.com).

